

Pierre de Coubertin : La Gymnastique utilitaire. (Paris, Alcan 1895., XIV. + 154. lap, ára 2 frank 50 cent.)

A szerzőnek néhány régibb művét ezen a helyen már ismerttettem, szivesen foglalkoztam legújabb kötetével is, mely «az ifjúság nevelése a XX. században» című sorozatnak elseje és Roosevelt elnöknek, a nagy amerikai férfúnak van ajánlva, s méltán, mert az egész művön az észszerűség s a józanság vonul végig mintegy visszhangjaként a szerző helyszíni tapasztalatainak az új világban. S valóban nincsen pikantéria nélkül, hogy a klasszikus olimpiai játékok felújítójának ideális megpendítője egy évtized lepergése után szinte az ellenkező végletbe evez s megírja a leggyakorlatibb célokat szolgáló, utilitarisztikus testi kulturának érdekeségeiben és eredetiségekben bővelkedő kátéját, mely részben emlékeztet Kant hármas felfogására, a menryiben a technikus és mechanikus képességek kultiválását előtérbe helyezi. Ez a könyv annak a meggyőződésnek hatása alatt íródott, hogy a hypersport és rekordhajhászás károsan befolyásolták s mintegy lenyűgözték a testi nevelésnek üdvös mozgalmát, a mivel szemben a szerző azt technikai egyoldalúságából felszabadítani, a tömegeknek felfogásához közelebb hozni, népszerűsíteni és demokratizálni igyekezett. A sport tehát szerinte is nem lehet öncél, hanem egyik leghatalmasabb eszköze az egyetemes jólétnek, melyben egy *sage eclecticisme* helyén való. Könyvünk, mely két főrészből s húsz látszólag önálló fejezetből áll, «azokat a 14 éven felüli normális fiúkat tartja szem előtt, a kiknek szervezete a rendes iskolai testgyakorlás révén első alapképzését már elnyerte», valóságban azonban bármely épkezláb ember hasznát fogja látni. Célja, hogy megismertessen a mentés, a védelem és a mozgás változatos fajaival, minden kiválóságra vagy osztályozásra való törekvésnek kiküszöbölésével, pusztán tekintettel arra az utilitarisztikus elvre, hogy az ő eszményi hőse az életnek valamennyi s bármily változatos viszonyai közepette megállja helyét. Ehhez képest programja nem csupán az eddig sportoknak ismert és elismert ténykedéseket öleli fel, hanem mindazokat a foglalkozásokat és tevékenységeket, a melyek a testi és lelki erőket mozgásba hozzák s ebbe a tág keretbe beszoríthatók. Mindezeket Coubertin mintegy békés köztársaságba egyesíti, a hol egymással szemben egyenjogiak s mindenkinek egyformán és könnyen hozzáférhetők. Kevésbé vagyok azonban hajlandó minderre a *nouvelle methode* jelzőjét alkalmazni, mert hisz a multban s a jelenben is voltak és akadnak érdemes emberek, a kik testüket józan eklektikus alapján művelték; azt az érdemét azonban szivesen elismerjük, hogy ezeket a különálló tagokat legalább mozaikszerű rendszerbe foglalta, s ezzel nem csupán látó-

körünket szélesítette ki, hanem lépten-nyomon önálló gondolkodásra sarkal, mely nem mindég az ő javára esik.

Egy rövid ismertetés keretében lehetetlen behatóbban perbe szállni a szerzővel, avagy csak a gazdag tartalmat is felsorolni; álljon tehát itt csupán néhány részlet annak beigazolására, hogy a szerző mindvégig érdekes és eredeti. Ilyen pl. a *Théorie des Impediments* című fejezet (73—77. lap), melyben a szerző szóvá teszi a gyakorlatoknak kisebb-nagyobb akadályokkal való megnehezítését, melyet már a görögök úztek; az újabb tapasztalatok azt mutatták, hogy ilyesmi az elérendő eredményeket csak látszólag fokozza, de azért az életre való tekintettel ezek az apró fogások helyel-közzel gyakorlandók. Ide tartozik a *demi-entraînement* fogalma is (131. l.), mely alatt szerzőnk azt a középfokú edzési állapotot érti, mely az embert arra képesíti, hogy rendes (szellemi) foglalkozását félbeszakítva, bármikor képes legyen nagyobb adag izommunkát elvégezni, a nélkül, hogy ez szervezetének egyensúlyát megzavarná. A Coubertin által javasolt és dicsőített *gymnastique utilitaire* legbiztosabb próbaköve az ú. n. *raid*, melyet önmaga így definiál (135. l.): oly távol eső cél felé irányuló erő kifejtés ez, melyet előzetes próba nélkül az ügyesség, kitartás és akaraterő egyesítésével a lehető leggyorsabban, a legjobb módon és a legjobb állapotban kell diadalra juttatni; az ilyen vállalkozásoknál a fizikai, szellemi és lelki-erők algebrai összege dönti el a főlényt s ebben rejlik egyúttal vonzó-erejük. Már ezekből a részletekből is láthatjuk, hogy a szerző esküdt ellensége minden egyoldalúságnak, m. p. nem csupán fizikai, hanem általános emberi értelemben is; hogy előtte az a cél lebeg, hogy az egyén testi,* szellemi és lelki tulajdonságai együttesen a legjobban és hogy úgy mondjam a *minimális energia elve* alapján érvényesüljenek, magyarázva: ki-ki úgy állja meg helyét, a mint természetadta tulajdonságai révén képes, de egyúttal igyekezzék ezt a képességét állandóan, minden viszonyok között és minden kiuálkozó körülmény értékesítésével fejleszteni és fokozni.

Hogy a szerzőnek okos és praktikus fejtegetéseiből mennyit lehet az életbe átültetni, az merőben az egyéntől függ, s e tekintetben könyvének figyelmes elolvasása a legjobb előkészítő iskola, mert az életben s napi foglalkozásban eltompult embert sok olyasra figyelmezteti, a mi mellett addig közönyösen vagy süketen halad el s ezzel önbizalmat önt belé, a mi az utilitarisztikus életmódnak első feltétele. A magam részéről még külön örömmel üdvözlöm a nagy

* Ezzel jár, hogy mindkét végtag gyakorlására s ügyességére súlyt vet, sőt a 14. lapon a balkart külön figyelemben részesíti.

műveltségü és széles látókörü szerzőnek életrevaló kísérletét, mert a szellemi és lelki tulajdonságok bevonásával ugyanarra az irányra lépett, melynek «A testi nevelés jelene és jövője» című munkámban igyekeztem utat törni. A test észszerű kulturájának, az egész ember képzésének hajnalát látom pirkadni, mely a mai szélsőségekben duskáló visszás állapotokat lassan, de biztosan meg fogja változtatni, m. p. nem csupán az életben, hanem — a mi annak előfeltétele — az iskolában és a családban is.

Kemény Ferenc.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

A *Revue pédagogique* 1904-iki évfolyamának novemberi számában *dr. J. Philippe* és *dr. P. Boncour*: *Igazi és ábnormis gyermekek az iskolában* című tanulmányukban e két csoport kellő megkülönböztetését sürgetik. Az abnormis gyermek képtelen a megfelelő társadalmi adaptációra; ha ennek oka az idegrendszer szervi vagy functionalis elváltozásában rejlik, igazi rendellenességgel van dolgunk, aminőket a choreában, hysteriában vagy epilepsiában szenvedőknél, továbbá a kórosan nyugtalanoknál és a gyengeelméjűeknél találunk. A lusták és mulékonyan figyelmetlenek, bár külsőleg sokban hasonlítanak az előbbiekhöz, tőlük élesen megkülönböztethetők. Az előbbiekre csak az orvos behatása lehet illetékes, ez utóbbiakra pedig a tanítóé.

A decemberi számban *Paul Lapie*, *A tanító tudományos missziójáról* értekezik. A tanító szabad idejét tudományos megfigyelésekre fordítsa, melyeket különösen a lélektan és a szociológia szempontjából foganatosíthat. Az előbbi így szolgálja, ha pontos naplót vezet növendékei lelki életéről s annak fejlődéséről, ez utóbbit pedig, ha megfigyeli a község és az iskola életét, mint társadalmi szervezeteket. Szerző ez irányban számos szakavatott tanácsot ad.

Az 1905-iki évfolyam márciusi számában *Ch. Chabot* *Az újabb aesthesiometrikus vizsgálatok* eredményeit foglalja össze kritikai megjegyzések kíséretében. Griesbach módszerének, mely a bőrérzékenység csökkenésével méri a lelki fáradtságot, dacára az ellene irányított számos éles bírálatnak, ma is még sok követője akad. Szerző különösen Vannod és Sakaki újabb vizsgálatait ismertetve arra az eredményre jut, hogy bár ezek inkább tekintetbe veszik a bőrérzékenységet befolyásoló számos tényezőt, mint Griesbach régibb kísérletei, még távol állanak a teljes pontosságtól s így még korai volna gyakorlati következtetéseket vonni belőlük.

Louis Boisse, *Fejlődik-e a moral?* című tanulmányában kifejti,